

фондация на бизнеса за образованието

ПРОУЧВАНЕ ОТНОСНО НАГЛАСИТЕ И НАЧИНИТЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР, БИЗНЕСА И ОБРАЗОВАНИЕТО

Март 2015 г.

*Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.
Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.*

фондация на бизнеса за образованието

Съдържание:

Въведение	4
Резюме на резултатите.....	5
Подход в проучването	6
Резултати	7
Необходимост от тристранно взаимодействие	7
Според бизнеса.....	7
Според НПО.....	7
Според образованието.....	8
Според държавата	8
Ролите в тристранното взаимодействие	8
Бизнесът за бизнеса.....	9
Бизнесът за НПО.....	9
Бизнесът за образованието	9
НПО за бизнеса	9
НПО за НПО	10
НПО за образованието	11
Образованието за бизнеса.....	11
Образованието за НПО.....	11
Образованието за образованието.....	12
Държавата за бизнеса	12
Държавата за НПО	12
Държавата за образованието	12
Възможностите пред взаимодействието	12
Според бизнеса.....	12
Според НПО.....	12
Според образованието.....	13
Според държавата	13
Пречките пред взаимодействието	13
Според Бизнеса.....	13

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

фондация на бизнеса за образованието

Според НПО	14
Според образованието	14
Според държавата	15
Познати и използвани подходи в устойчивото развитие	15
За бизнеса	16
За НПО	16
За образованието	17
За държавата	17
Други подходи в устойчивото развитие	17
За бизнеса	17
За НПО	17
За образованието	18
Добри практики	18
Изводи	20

*Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.
Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.*

фондация на бизнеса за образованието

Въведение

Връзката между секторите на неправителствените организации (НПО), бизнеса и образователните институции е в основата на развитието на знания и умения у младите хора. Компетентностите, които те добиват по пътя на своето образование са определяни и изискани от динамично променящата се среда на живот (природна, социална и икономическа). Това статукво бе наложено от практиката в образователните и обучителни процеси през последните 20 години в България.

Образователната система остана тромава и в известен смисъл неадекватна за тези динамично променящи се условия. Именно тук взаимодействието на трите сектора видя своя потенциал, който бе реализуем при едно задължително условие: да се идентифицират споделени интереси и да се търсят възможности от взаимен интерес. Това условие е предизвикателство пред секторите и до днес.

Логическата връзка между трите сектора е налице. НПО секторът разработва иновативни методологии и съдържание и търси „пазар“ за тяхната реализация. Бизнесът (и обществото) имат и ще имат все повече нужда от предприемчиви и мислещи млади хора със стремеж за развитие на собствения потенциал. Хора, които образованието не „доставя“. Класната стая е „овехтяла“, учебниците предлагат скучно съдържание, далечно от интересите и потребностите на съвременните млади хора. Нужни са повече извънкласни и практически ориентирани занимания, които свързват учащия с природния свят и света на бизнеса, развиват ценностната система на младите хора в обществен план, предлагат знания и умения необходими за предизвикателствата на утрешния ден.

Физическата връзка обаче е все още недостатъчна, за да провокира необходимата промяна в образователната парадигма, ако искаме младите хора у нас да бъдат конкурентоспособни на своите връстници в останалата част на Европа, Азия или Северна и Южна Америка.

Предизвикателствата пред „тристранното“ взаимодействие са налице. Но тук са и възможностите, а те съвсем не са малко.

фондация на бизнеса за образованието

Резюме на резултатите

Неправителствените организации (НПО), бизнесът и образованието са заедно в основата на създаването на качествени образователни продукти. Нуждите на природата, обществото и икономиката ни трябва да бъдат адресирани от разработването на специални образователни програми. Задача, която не е по силите на образователната ни система и в чието осъществяване НПО и бизнесът са естествени посредници.

Взаимодействието е определяно и като необходимо условие за постигане на икономика базирана на знанието. Според Индекса на икономика базирана на знанието, България е на последно място от страните в ЕС (*Световна банка, 2012*). Качеството на живот в едно общество се определя от ефективността и успеха на стопанската и нестопанската дейност на гражданите, а образованието е необходимото условие за тяхното постигане и именно там следва да бъдат насочвани инвестициите.

Трите сектора припознават взаимните си роли във взаимодействието, без да си противоречат, назовавайки възможностите си и очакванията от другия. Тази яснота относно роли е изключително важна за успешното сътрудничество. Възможностите те идентифицират в разработването и изпълнението на: съвместни проекти на европейско, национално, регионално и местно ниво; съвместни образователни и доброволчески програми и стажове за ученици и студенти, както и в осигуряването на непрекъснат информационен поток между трите страни и стимулиране на научно-изследователски дейности в училище с цел генериране на иновации. За разкриване на потенциала на взаимодействието е необходима добра организация и, много важно, създаване на тристранен съвет за взаимодействие на национално ниво. Този въпрос, за съжаление, все още не е регламентиран в националните образователни политики.

Пред взаимодействието има и други пречки. Сред тях са: различният език на комуникация, недостатъчно общи форуми и съществуващи форми за взаимодействие, неизговорените ценности в обществото и неценените ползи от взаимодействието, липсата на единен диалог и взаимно доверие, неадекватната среда за реализиране на партньорството, законовите ограничения, бюрокрацията, липсата на устойчивост на организациите.

Свидетели сме на немалко добри практики във взаимодействието и постигането на свързаните с него резултати. Въпреки това, разработването образователно и обучително съдържание все още използва основно познатите подходи в устойчивото развитие. Предизвикателствата пред навлизането на иновациите остават също немалко.

фондация на бизнеса за образованието

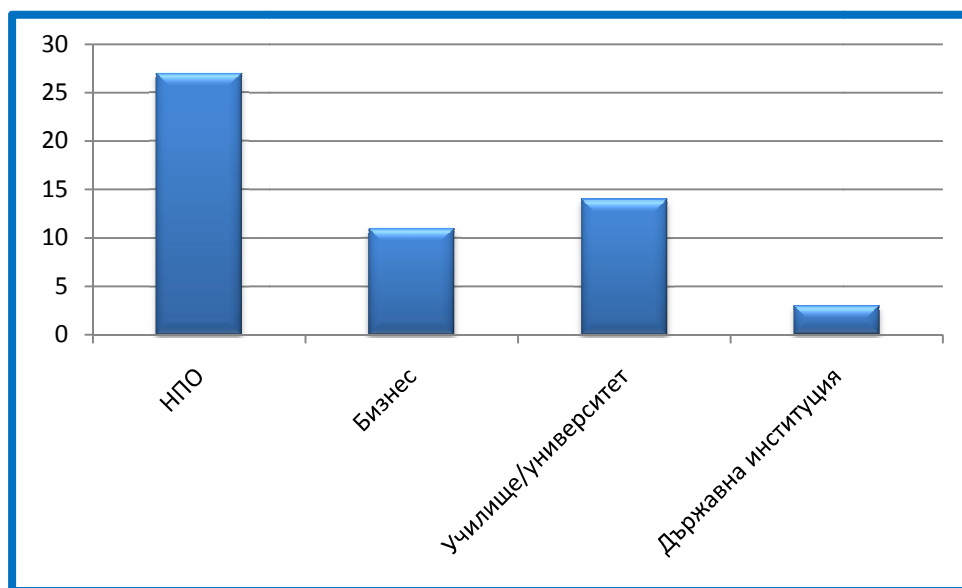
Подход в проучването

Настоящото проучване бе направено с цел да идентифицира връзките между НПО, бизнеса и образованието и да установи нагласите, нуждите и интересите на всяка от страните в това взаимодействие. Проучването търси да отговори на въпроса кои са механизмите на това тристранно взаимодействие и до каква степен то дава резултатите и посреща очакванията на страните.

Като основен подход в извършването на проучването бе използвана анкета, която, чрез портала за проучвания *surveymonkey.com*, бе разпространена електронно сред разработената от „Екосистем Юрп“ база данни (резултат по проекта).

В проучването участваха 55 души от целевата група и заинтересованите страни за работата на Сдружение „Екосистем Юрп“, която са разпределени по следния начин: НПО – 27, бизнес – 11, училище/университет – 14, държавна институция – 3.

Проучването бе анонимно.

Фиг. 1: Участници в анкетата

Също така, бе използвана информация от лична кореспонденция и интервюта направени от членове на Сдружението с представители на заинтересованите три сектора.

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

фондация на бизнеса за образованието

Резултати

Необходимост от тристранно взаимодействие

Първият въпрос от проучването целеше да установи дали, според целевата група, такова взаимодействие е необходимо. Единодушно отговорът бе положителен.

Според бизнеса

„Ако си търсим червени чушки, а ни предлагат домати, ще ги вземем ли само защото са червени?“

Взаимодействие е необходимо, за да се осигури задоволяване на нуждите на бизнеса от качествено образование (от страна на образователните институции със съдействие от НПО). Качествено е образование, което върви в крак с потребностите на бизнеса от кадри и затова изграждането на съответните познания и умения е от ключово значение за успеха на всеки млад човек. Във съвместната работа на НПО, образование и бизнес, последният вижда единствената логична връзка, която може да осигури адекватно образование и бъдещи кадри. Взаимодействието е и начинът за постигане баланс на интереси в различните сектори и възможност за по-добри инвестиции. Изключително необходимо и нужно, защото нуждите на бизнеса трябва да бъдат адресирани от специални образователни програми, а НПО е естествен посредник в този процес.

Според НПО

НПО вижда себе си като секторът, който може по-лесно да идентифицира нуждите на бизнеса от образование, заради приоритетната заетост на бизнеса с икономическата му устойчивост, и да ги представи на образователните институции, и съвместно с тях да подобри образователните програми. Взаимодействието бе представено като задължително условие в модела с развита пазарна икономика, към който се стремим, и като средство за по-пълно разгръщане на възможностите за въздействие върху обществото и по-добро функциониране на организациите.

НПО вижда себе си и като медиатор и доверена среда там, където образование и бизнес говорят на различен език. Успехът на НПО зависи от полагането на усилия от всички страни, идентифициране и споделяне на общи интереси, припознаване на допълващата им роля в образователния процес и при наличието на обща стратегия и последователност в действията. НПО определя трите сектора като страните на равноностранен триъгълник, където всяка има своя специфична роля за поддържане правилна тази геометрична фигура. Достатъчно е страните да се допълват подходящо, за да има реални резултати.

фондация на бизнеса за образованието

Според образованието

Тристранното взаимодействие е необходимо, за да се избегне превръщането на образованието на младите хора в самоцел и за да може образованието адекватно да отговаря на нуждите на обществото. Училището трябва да се отвори към взаимодействие с други компетентни хора, като взаимодействието предполага позитиви за всяка от страните. Такова взаимодействие осигурява адекватна за пазара подготовка на кадри. НПО секторът има опит и компетенции в областта неформално образование, а бизнесът има знание за това, от какви експерти се нуждае и може да подпомага образователния процес и експертно, и финансово. Заедно те могат да помогнат на образователната система, която е в криза.

Бе потвърдена и необходимостта от практическа насоченост в преподаването, която най-добре би се реализирала в бизнес начинания. В образователните програми преобладава теорията, а това, от което учащите се нуждаят е „прагматизиране“ на учебното съдържание. Чрез обмен на добри практики могат да бъдат запълнени липсващите знания и умения в сегашната образователна система. Заинтересованите страни взаимно могат да се подхранват с практика, иновации, образователни методи, както и да създават съвместни проекти, които са много по-адекватни поради обединяването на различни експертиза и капацитет. Според образованието НПО секторът има добри специалисти работещи в конкретни области, които разполагат със специализирана техника, а бизнесът може да подпомогне с реална среда, в която учениците да видят приложение на научните трактовки. Образованието разчита на бизнеса и за подпомагане със средства.

Бе потвърдено и традиционното схващане за ролята на НПО, като посредник между образованието в училище и бизнеса.

Според държавата

Тристранното взаимодействие е необходимо за по-добра реализация на кадрите след обучение, възможности за учене през целия живот и т.н.. То може да бъде подпомогнато, чрез: по-добро познаване на предлаганите услуги и възможности от всяка от страните, съвместни дейности, обучителни програми, които да доведат до активиране на младите хора за участие в проекти за местно устойчиво развитие.

Ролите в тристранното взаимодействие

Вторият въпрос бе свързан с ролите на всяка от страните в предоставянето на качествено образование.

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

фондация на бизнеса за образованието

Бизнесът за бизнеса

Ролята на бизнеса е да поръчва и ползва кадри, като ясно дефинира на областите, по които е необходимо повишаване на познанията на заетите в даден бизнес хора. Бизнесът трябва да предостави информацията и да дава адекватна обратна връзка за нуждите си (от обучения). Също така, да осигурява възможност за платени и неплатени стажове, което е от изключително значение, тъй като ще помогне на студентите и подрастващите да се ориентират в спецификата на желаната от тях професия.

Ролята на бизнеса е и да бъде спонсор и да подпомага образователните институции най-вече чрез предоставяне на стипендии и друга финансова подкрепа за успешни ученически проекти.

Бизнесът следва и да упражнява контрол над НПО, тогава когато е избрал да финансира дадена образователната програма.

Бизнесът за НПО

Според бизнеса, ролята на НПО включва предоставянето на обучение, включващо изработването на специфични и целево насочени образователни програми. В този смисъл НПО следва да осъществява подкрепящи образованието дейности (гражданско образование, екологично възпитание, доброволчество и др.).

НПО следва и да оказва влияние върху формиране на общественото мнение, да бъде медиатор между нуждите на бизнеса и институциите, осигуряващи адекватно за нуждите на бизнеса образование.

Бизнесът за образованието

Според бизнеса, образованието е основният „играч“ в образователния процес, а ролята му е да подготвя кадри, съобразно нуждите на бизнеса, да бъде проводник на най-прогресивните и ефективни методи за обучение, да осигурява базово, но и адекватно, актуално, съобразено с реалностите и нуждите на бизнеса обучение.

НПО за бизнеса

Бизнесът трябва да предоставя своя практически опит и гледна точка, и активно да участва във формулирането на учебните програми и провеждането на образователния процес, да задава своите изисквания и перспективи пред образователните институции. Разбира се за тази цел той трябва да е допуснат от образователните институции. Бизнесът може да предоставя ментори, чието участие в образователния процес има изключителен ефект върху учениците и/ или студентите и ги подготвя много по-адекватно за това, което ги очаква след училище. Бизнесът може и трябва да споделя своите постижения и добри практики в

фондация на бизнеса за образованието

сферата на устойчивото развитие и те трябва да намират място в учебниците. Бизнесът може да осигурява посещения на ученици и/ или студенти в своите офиси и/ или производства, да „домакинства“ различни образователни формати, които разширяват кръгозора на учениците. Така той активно ще участва в осигуряването на практическата страна на образованието, като съдейства за неформалното образование.

Бизнесът има неограничени възможности в предлагането на качествено образование. Той може да осигурява финансиране (стажове, инвестиции, дарителство), да гарантира, че наученото ще има къде да бъде приложено, да влияе върху образователни стратегии, да дава обратна връзка към учебните институции за нуждите на бизнеса и уменията, които училището трябва да изгражда, експериментира с НПО за въвеждането на модерни подходи в образованието.

НПО за НПО

Основно НПО секторът вижда себе си като свързващо звено, което да идентифицира интересите на другите две страни и да предложи адекватни начини за успешно сътрудничество, също и да играе ролята на коректив при възникнали спорове. В образованието НПО дава алтернативи, нестандартни модели на образование и възможности за продължаващо или обучение на по-късна възраст. НПО има капацитет да спомага за създаване на партньорства и структури, които да подпомагат процеса на образование (ТТО, изследователски центрове, ЦПО и др.).

Също така НПО може да генерира или внася нови практики, модели на обучение, да „пилотира“ и тества такива практики и да ги предоставя на бизнеса и образователните институции. Това се осъществява, чрез работата на НПО по проекти свързани с трансфер на иновации и насочени към практическото и неформално образование. Резултатът е намаляване на цената и улесняване на достъпа до качествено образование, наблюдение и оценка на качеството и ефективността на образованието, осигуряване на сигурна експериментална среда за апробиране на иновации, подкрепа на образователните институции в смекчаване на ефекта от социални проблеми върху образователния процес.

НПО участва активно и в идентифициране на нуждите на образованието и може да подпомага образователния процес, чрез собствените си капацитет (лектори, материали, предоставяне на стажове, на доброволчески програми).

Като резултат от своята работа НПО развива гражданското мислене, генерира нови идеи и концепции за устойчивост, осигурява връзката между различните сектори, и бива един от основните катализатори на необходимата промяна на образователната парадигма.

фондация на бизнеса за образованието

НПО за образованието

Училището и/ или университетът са директния доставчик на образователната услуга. В този смисъл, стандартната роля на образованието е да бъде основен източник на качествени системи за обучение във всички сфери. Те следва да водят до максимална постижима индивидуална реализация, минимален брой отпадащи, максимален брой функционално грамотни и т.н.. Ролята им е да формират адекватни образователни програми, да ги актуализират своевременно, да поставят основи и да позволяват отварянето на образователните институции към външния свят. Училището и/ или университетът могат и да генерират иновации, които да бъдат тествани и прилагани от бизнеса (особено приложимо в сферата на технологиите). Ролята на училището и/ или университета е понякога да бъде и коректив на бизнеса, особено когато говорим за устойчиво развитие.

Училището и/ или университетът следва да показват готовност за сътрудничество със стопански и нестопански активните граждани и/ или организации ясно дефинирайки своите нужди, ясно определяйки възможностите на сътрудничество и използвани прозрачно предоставяните ресурси.

Образованието следва и да създава нови специалности, отговарящи на и адаптирани към променящите се нужди на учащите. Гъвкави специалности, които водят до усвояване на умения (не само знания), до възможности за комуникиране на индивида с реалния свят, до стратегическа промяна в образователната парадигма.

Образованието за бизнеса

Според секторът на образованието ролята на бизнеса е да осигурява практическа реализация на придобити знания, да участва в образователни инициативи, при които учащите се да придобият и упражняват умения за работа в реална ситуация, да предостави хора от реалния бизнес, да изисква от образованието да предоставя „реалистично“ образователно съдържание, да определя приоритетни насоки в образованието, да създава опитна среда, в която учениците да приложат своите знания.

Образованието за НПО

Очакванията към НПО са да играе ролята на свързващо звено, да прилага нестандартни, неформални форми на образование, да създава контакти и предоставя възможности за работа по съвместни проекти, да предоставя експертиза, да гарантира и контролира образователната услуга, която предлага, да въвежда иновации и експериментални методи в образованието.

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

фондация на бизнеса за образованието

Образованието за образованието

Ролята на образованието е да дава базисни знания, умения и компетенции (част от формалното обучение), да подготвя учащите се за справяне с изискванията на пазара на труда, да осигурява качествено образование, да адаптира теоретичното и практическо обучение към изисквания на бизнеса, да осигурява нужните знания и свежи идеи, които да се приложат на практика

Държавата за бизнеса

Осигуряване на обратна връзка за необходими кадри и квалификации. Предоставяне на стажове и т.н..

Държавата за НПО

Държавата вижда ролята на НПО, като среда, която осигурява неформално обучение, която е гъвкава и бързо може да предложи курсове и обучения, необходими на пазара на труда. Също и организаторска, проучвателна, обединяваща, с цел бъдещо развитие и решаване на проблеми.

Държавата за образованието

Осигуряване на качествено обучение и предоставяне на възможности за по-практически занимания. Чрез своята възпитателната и обучителна работа, образованието предоставя широко поле за изява на младите хора, чрез запознаване и включване в обществения живот.

Възможностите пред взаимодействието

Според бизнеса

Бизнесът вижда възможностите пред съвместна работа с образованието и НПО основно в съвместното изпълнение на проекти на европейско, национално, регионално и местно ниво и при създаване на тристранен съвет за взаимодействие на национално ниво (за целта е необходимо да се дефинират стратегическите националните интереси и приоритети).

Според НПО

Възможностите пред взаимодействието са основно в разработване на съвместни образователни и доброволчески програми и стажове за ученици и студенти. Това може да стане чрез сътрудничество за общи (научно-изследователски) проекти, чрез споделяне на добри практики, чрез организирането на срещи и дискусии, сформирането на екипи за разработка на стратегия за образованието, така че то да съответства на реалностите на днешния и утрешен ден.

фондация на бизнеса за образованието

НПО има капацитет за предлагане на качествени образователни услуги и за участие в политиките по вземане на решения в сферата на образованието за устойчиво развитие. НПО могат да катализират множество идеи на ниво образование, да участват в подготовка на учебници и други. Също така, НПО има капацитет за внедряване на полупазарни механизми за оценка качеството на образованието.

Много възможности крият и потенциално нарастващият обществен интерес и разбиране за ролята на НПО сектора, наличието на средства за финансиране на дейностите на НПО, наличието на насърчаващи програми за изграждане на капацитет между трите страни.

Според образованието

Възможностите се крият в осигуряване на непрекъснат информационен поток между трите страни и стимулиране на научно-изследователски дейности в училище с цел генериране на иновации.

Големи възможности крие и осигуряването на по-лесен достъп на НПО в училище с цел практическо и съвременно обучение на ученици. Последното крие и много позитивни резултати от това в социален и икономически аспект. Една основна възможност е регламентирането на този достъп в образователната система.

Според държавата

За разкриване на потенциала на взаимодействието е необходима добра организация и създаване на съответни механизми за работа между трите страни. Този въпрос е все още не регламентиран в образователните политики.

Пречките пред взаимодействието

Според Бизнеса

Бизнесът оценява своята недостатъчна осъзнатост, понякога дори негативна нагласа, относно възможностите за реално взаимодействие и възможните ползи от такова взаимодействие. Посочва се и липсата на доверие към НПО и не много добрата репутация, която имат в България¹. Отбелязва се и недостатъчна инициативност на НПО, включително и мнението за преследване на лични интереси от страна на сектора.

Към тези пречки бизнесът добавя и липсата на механизми за координация на дейностите, липса на интерес и ресурси.

---

¹ Причините за тази репутация не са обект на изследване на това проучване.

фондация на бизнеса за образованието

Като пречка се посочва и администрацията свързана с финансиране на проекти на НПО и тази отговорна за учебните програми.

Според НПО

Пречките пред успешното взаимодействие са многобройни. Отличава се липсата на конкретни и добре формулирани (общии) цели. Докато активните хора в отделните сектори се познават, то „междусекторно“ това не е така и те не знаят възможностите на другите. Това води до липсата на комуникация и интерес за взаимодействие, на капацитет за партньорска работа (трудно синхронизация и стиковане на действията).

Все още и не узрелият бизнес на ниво работа с НПО. Липса на познания, информация, контакти и присъствие на взаимното недоверие и неумение за коопериране. Липсва опит и воля за действие.

Сътрудничеството между трите страни често не е ориентирано към резултатите от него и не постига устойчивост. Освен това липсва и ресурсен капацитет и кадри, които да правят връзката между отделните звена.

Част от отбелязаните пречки са и цялостни за нашето съвременно общество. Те включват: загубената традиция, недостатъчната честност на намеренията, недостатъчната точност на действията, отсъствието на яснота в българското общество по въпроса какво е обществен интерес и какво частен и как двете си взаимодействат в полза на по-доброто качество на живот на българите. Вместо ясни и споделени представи по въпроса имаме вредни предразсъдъци, които се подхранват постоянно с нова енергия от зле функциониращи институции и юридически лица, които успяват да неутрализират законите „в рамките на закона“. Това е огромната пробойна, през която изтича енергията на българското общество да си създаде в обозримо време по-добро качество на живот.

Нереформираната образователна система, затворената бизнес среда, липсата на желания на НПО сектор да бъде по-гъвкав. Всеки „гони“ своите задачи и не мислят за съвместни проекти. Ако ги има те са рядкост и с много условия от страна на образователните институции. Бизнесът не желае да се свързва с образователните институции, защото после младите хора заминават и никой не остава да работи. Затваряне на всеки в своята собствена среда, отказ от разширяване на гледната точка, страх от новото и промяната, незаинтересованост, *business as usual*.

Според образованието

В определянето на пречките образованието започва със самокритика, определяйки образователна система като тромавата и самоцелна, постигаща резултати без приложение.

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юръл“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юръл" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.
Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

фондация на бизнеса за образованието

Отбелязва се и нежелание от страна на училището за участие в такова взаимодействие, липса на контакти и желание за създаването им, недостатъчната комуникация между училището и бизнеса.

Още пречки са бездната между бизнеса и образованието, разпокъсаността и слабата устойчивост (както и голямото текучество) на НПО сектора, подкрепени от неясната политика в сферата на образованието. Всичко това прави връзката НПО-бизнес-образование едно „изключение“. Пречките се крият и в неосъзнаването на значимостта на проблема, съответно и слабата подкрепа на тази връзка на стратегическо ниво.

Пречки пред образованието са и финансовото обезпечаване и проблемите с капацитета (липса на опит за „попълване“ на европейски проекти).

Образованието е склонно да заяви липсата на интерес от страна на бизнеса, но и да отбележи, че неразбирането е следствие от необщуването.

Според държавата

Държавата посочва бюрократичните режими в сферата на образованието, липсата на ресурс от страна на бизнеса за предоставяне на обратни връзки и стажове, липсата на финансиране за НПО и поставянето на личните интереси над обществените, като основни пречки пред взаимодействието.

Познати и използвани подходи в устойчивото развитие

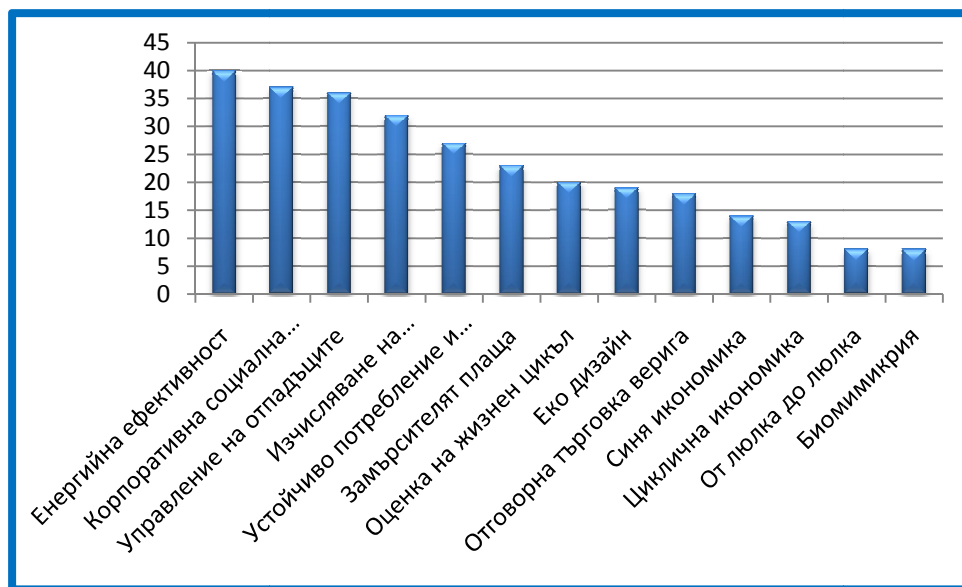
Следващият въпрос, които ни интересуваше за целите на проучването, бе да се определи нивото на иновативност в работата на заинтересованите страни по въпроса с (образование за) устойчивото развитие.

В анкетата бяха включени 13 подхода в устойчивото развитие, като анкетирания бяха попитани да отбележат кои познават, кои използват в работата си и как. Избраните подходи, за целите на проучването бяха:

- Корпоративна социална отговорност (КСО)
- Енергийна ефективност
- Управление на отпадъците
- Замърсителят плаща
- Устойчиво потребление и производство
- Оценка на жизнен цикъл
- Еко-дизайн
- Изчисляване на въглероден/екологичен отпечатък
- Циклична икономика
- Синя икономика
- От люлка до люлка
- Биомимикрия
- Отговорна търговка верига

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

Очаквано, „традиционните“ подходи бяха познати на повечето участници в анкетата. Близко 80% отбелязаха енергийната ефективност, а 70% корпоративната социална отговорност и управлението на отпадъци, като най-познати им подходи в устойчивото развитие. Паралелно, „иновативните“ подходи, като концепцията от люлка до люлка и биомимикрията бяха припознати от 15% от анкетираните.

Фиг. 2: Брой участници припознали подхода

Основен интерес представлява кои от тези подходи се използват в работата и как става това.

За бизнеса

Най-често използваните подходи в работата са и най-познатите. Те включват КСО, енергийна ефективност, управление на отпадъци, но и принципа замърсителя плаща и измерване на екологичното въздействие (според конкретната позиция в организацията). Използваните подходи се определят от дейностите и процесите във съответната фирма, от стратегията и политиките в организацията.

Работата включва провеждане на обучения за повишаване на капацитета, реализацията на проекти в полза на общността, реализацията на проекти за намаляване на въглероден отпечатък, реализацията на проекти за оптимизация на разходите за енергия.

За НПО

Секторът работи за популяризиране на енергийната ефективност, организиране на кампании сред предприятия, оценяване на даден продукт или дейност по отношение на въглеродния отпечатък (изчисляване на емисиите на CO₂ от дейността и компенсиране чрез създаване на

фондация на бизнеса за образованието

нови гори). Също така, често срещан отговор е и работата с компании за изграждане на практики за КСО в тях.

Като пример за работата в посока енергийна ефективност бе посочена сградата на детски научен център „Музейко”, която се изгражда според принципите на сертификата „LEED” за висока енергийна ефективност. Като други примери за това как НПО работи с подходите бяха отбелязани организирането на семинари и обучения (например на детски градини и училища в умения за устойчив начин на живот), разписването на общински програми и планове, разработването на информационни брошури и листовки.

Три от отговорилите отбелязаха, че не използват нито един от подходите.

За образованието

Най-често използваните подходи в работата са и най-познатите. Те включват управление на отпадъците, енергийна ефективност, изчисляване на въглероден/екологичен отпечатък, но и еко-дизайн (например изработване на предмети с художествена стойност от отпадъчни материали за създаване на естетична среда).

Тези подходи стоят в основата на разработка и реализация на училищни проекти, както и участия в международни проекти и програми.

Отбелязва се и работата в училищната среда, в която често няма систематизирано отношение към устойчивото развитие. Тогава, по самоинициативност, учители използват всички методи, които дейността им позволява, (но без разходи).

За държавата

Сред отбелязаните резултати са: изграждане инфраструктура, съобразена с енергийната ефективност, съвместни действия с фирми за доброволчески инициативи, разделно събиране на отпадъци, реализиране на малки еко-проекти, работа в посока КСО.

Други подходи в устойчивото развитие

За бизнеса

Подходи използвани от бизнеса:

- стажантски програми.

За НПО

Подходи използвани от НПО:

- опазване и възстановяване на природата/биологичното разнообразие,

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп” и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

фондация на бизнеса за образованието

- устойчивото ползване на природните ресурси (като гори, земи, , екосистемни услуги, биологично разнообразие),
- създаване на възможности за местен поминък извън стандартните схеми,
- туризъм,
- продукти, които са с положително въздействие върху околната среда,
- промяна на съзнание и манталитет,
- пермакултура,
- *sustainable business model canvas*²,
- идеите за „дерастежизация“ в развитието на икономиката,
- интегрирано управление на водните ресурси ([IWRM](#)),
- работа с всички заинтересовани страни (цялата общност).

За образованието

Подходи използвани от образованието:

- устойчиво управление на горите като природен ресурс, чрез участие в международната програма „Учим за гората“ (LEAF),
- обучение и създаване на отношение към проблемите на устойчивото развитие и в интелектуално отношение (използва се мултипликационния ефект на примера),
- воден отпечатък.

Добри практики

За бизнеса

Добри практики познати на бизнеса:

- Центрове за кариерно развитие,
- Кариерни борси,
- Стажове,
- Учебни практики,
- [Фондация „Благотворител“](#).

За НПО

Добри практики познати на НПО сектора:

- Проекти за разработване и внедряване на нови обучителни модули за енергиен мениджмънт и ВЕИ в ПГЕЕ в Пловдив,

---

² Инструмент за проектиране на по-добър бизнес модел

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.

фондация на бизнеса за образованието

- „Зелени тимбилдинг” събития с практическа насоченост,
- Тристранни договори за подготовка на предприемачи,
- Образователен еко-туризъм,
- Информационна система за оценка на компетентностите (<http://mycompetence.bg>),
- Анализи на политиката за развитие на международни компании,
- Програма „[Заедно в час](#)”,
- Обучения по предприемачество,
- Разясняване на схеми за управление по околна среда от НПО пред бизнеса,
- Използването на инструменти в учебните програми в университет/училище,
- Изграждане на две пермакултурни образователни био-градинки в две детски градини във Варна (<http://gradinka.zaedno.net/taxonomy/term/72> и <http://gradinka.zaedno.net/taxonomy/term/73>),
- [SofiaTechpark](#),
- [Sustainable sanitation](#) (Швеция),
- Български дарителски форум (БДФ),
- [1000 Стипендии](#),
- Зелен еко-бус,
- [Българско школо](#),
- Проект „[Зелено предприемачество за устойчиво развитие](#)”.
- [IPM3rove Innovation Management Academy](#)

За образованието

Добри практики познати на образованието:

- Участие в съвместни проекти между училища и НПО,
- [Форум „Слънчеви училища”](#),
- [Играта HomoResponsabilis](#),
- Чуждестранни модели (финландски, естонски, английски),
- Проекти на БДЗП и училища,

За държавата

Добри практики познати на държавата:

- Работата на информационен център Натура във Враца.

фондация на бизнеса за образованието

Изводи

Реално и ползотворно взаимодействие с ефект и резултати в дългосрочен план в контекста на идеята на Сдружение „Екосистем Юрп“ за „промяна в обществото към една нова икономика и начин на мислене, създаване на благоприятна среда за достъп до иновативни, гъвкави и атрактивни приложения за постигане на баланс между околната среда, икономиката и обществото“, все още няма.

НПО като структури на гражданското общество с висока комуникативност, мобилност и иновативно мислене биха имали свой принос, например: чрез разработване и прилагане на модели за развиване на отговорно предприемачество и образование за устойчив начин на живот, както и чрез участия като заинтересована страна при формиране на политики, разработване и обсъждане на нормативни документи, осъществяване на мониторинг при изпълнението на мерки и т.н.

Когато говорим за пряко участие на НПО в образователната сфера, включена тема в проекта за изграждане на капацитет на Сдружение „Екосистем Юрп“, се открояват най-малко три възможности за участие:

Като заинтересована страна – на равнище формиране на политики на национално /местно ниво (например в актуалното обсъждане на промяната на Закона за училищното образование). След това, вероятно ще влязат в сила актуализациите на Държавните образователни изисквания (ДОИ) и учебните планове и програми (например, образователно съдържание, свързано с идеите на образованието за устойчиво развитие – като ключова компетентност; както и като независима структура на гражданското общество, която осъществява контрол върху изпълнението на предприети мерки, стратегии и т.н.)

Като пряк участник – доставчик на социални услуги в образователната сфера (предимно за неформално образование), където НПО в партньорство с образователни институции могат да прилагат нови подходи, форми, образователни материали и т.н., ориентирани към идеите на проекта за изграждане на капацитет на Сдружение „Екосистем Юрп“.

Като посредник между бизнеса и образованието, където НПО може да има: иновативна, развойна, стимулираща роля и функция.

Проучването е изготвено от Фондация на бизнеса за образованието за Сдружение „Екосистем Юрп“ и е част от проект "Изграждане на капацитета на Сдружение "Екосистем Юрп" финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Резултатите от проучването могат да бъдат използвани само при задължително цитиране на авторството му.